

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl dnešního dne v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové a soudců Ivany Janů (soudce zpravodaj) a Jiřího Zemánka mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků o ústavní stížnosti stěžovatelky **J. J.**, zastoupené JUDr. Radomilem Ondruchem, advokátem se sídlem v Praze, Šafaříkova 371/22, proti rozsudku **Městského soudu v Praze** ze dne 22. 6. 2010, č. j. 25 Co 406/2009-385, a rozsudku **Obvodního soudu pro Prahu 5** ze dne 23. 2. 2009, č. j. 5 C 493/2008-304 (ve znění opravného usnesení z 9. 6. 2009, č. j. 5 C 493/2008-346), za účasti Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5 jako účastníků řízení, a **Růženy Kabilkové**, bytem Praha 5 - Motol, Na Homolce 148/23, **Mgr. J. K.**, a **Mgr. Z. K.**, zastoupených JUDr. Pavlem Ondrou, advokátem se sídlem v Praze 2, Tylovo nám. č. 1 jako vedlejších účastníků řízení, t a k t o :

- I. **Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010, č. j. 25 Co 406/2009-385, a rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 2. 2009, č. j. 5 C 493/2008-304 (ve znění opravného usnesení z 9. 6. 2009, č. j. 5 C 493/2008-346), došlo k porušení článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, zaručujícího právo každého domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu, a v důsledku toho došlo i k zásahu do vlastnického práva stěžovatelky garantovaného článkem 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. **Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010, č. j. 25 Co 406/2009-385, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 2. 2009, č. j. 5 C 493/2008-304 (ve znění opravného usnesení z 9. 6. 2009, č. j. 5 C 493/2008-346), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne ze dne 5. 1. 2011, č. j. 28 Cdo 4413/2010-425, se ruší.**

Odůvodnění:

I.

Ústavní stížností doručenou Ústavnímu soudu dne 14. 4. 2011, která po formální stránce splňuje náležitosti požadované zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, neboť jimi bylo zasaženo do článku 11, 36 a 37 Listiny základních práv a svobod a článku 90 Ústavy ČR.

II.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítá, že obecné soudy otázku tzv. protiprávního zvýhodnění rozhodovaly v rozporu s právním názorem Ústavního soudu, jak jej vyjádřil ve svém nálezu ze dne 6. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 583/01. Stěžovatelka

dále tvrdí, že právní závěry obecných soudů jsou v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními, když zejména Městský soud v Praze staví tzv. bytovou potřebu vedlejších účastníků nad jejich protiprávní zvýhodnění. Protože tato bytová potřeba nebyla v rozhodné době objektivně posuzována, snaží se soud dodatečně zdůvodnit upřednostnění vedlejších účastníků jejich bytovou potřebou. Proto je tvrzeno v rozporu se skutečností, že ostatní zájemci o koupi domu vzali svou žádost zpět, či neměli k nemovitosti užívací právo. Stěžovatelka poukazuje na skutečnost, že bytovou potřebu vykazovali v té době i další lidé, ale pouze a výlučně vedlejší účastníci byli zvýhodněni, a to nikoli kvůli své bytové potřebě, ale vzhledem ke své politické angažovanosti. Tyto důkazy nebyly ničím vyvráceny a nový důkaz svědecké výpovědi člena bytové komise a zaměstnance bytového odboru ONV v Praze 5, který popřel, že by při výběru z okruhu zájemců o předmětný domek hrála roli politická angažovanost vedlejších účastníků, není důkazem, který by vyvrátil skutková zjištění písemnými důkazy dříve provedenými. Tento důkaz je pak v přímém rozporu s důkazem citovaným dopisem a poznámkou na jeho okraji, vyřešením tohoto rozporu se taktéž soud prvního stupně ani odvolací soud vůbec nezabýval. Stěžovatelka také nesouhlasí se způsobem, jakým posoudil odvolací soud porovnání bytové potřeby vedlejších účastníků oproti manželům Jiráskovým, kteří pocítovali újmu toho důvodu, že byli vyloučeni z možnosti získat dům patřící jejich rodině, a naproti tomu dům získal, jak bylo typické v té době, nomenklaturní kádr KSČ. Závěrem stěžovatelka konstatuje, že postupem obecných soudů došlo k porušení jejího práva na spravedlivý proces, a to mimo jiné nepřiměřenou délkou řízení, které trvá od roku 1995.

III.

Podle § 42 odst. 3 a 4 zákona o Ústavním soudu umožnil Ústavní soud Obvodnímu soudu pro Prahu 5, Městskému soudu v Praze a vedlejším účastníkům, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

Obvodní soud pro Prahu 5 ve vyjádření k ústavní stížnosti odkazuje na obsah soudního spisu sp. zn. 5 C 493/2008 a rozhodnutí v něm obsažená s tím, že tvrzení stěžovatelky o upření práv dle článků 36 a 37 Listiny základních práv a svobod její osobě neodpovídá průběhu řízení tak, jak je zachyceno ve spisu, ani rozhodnutím, která byla ve věci učiněna.

Městský soud v Praze uvedl, že rozhodnutí, která jsou ústavní stížností napadena, vycházejí ze závěrů nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 583/01 a Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1459/2006 vydaných v této právní věci.

Vedlejší účastníci ve vyjádření k ústavní stížnosti namítají, že stěžovatelka se zavádějícím způsobem snaží zjednodušit problematiku předchozích sporů jen na interpretaci směrnice Ministerstva financí z roku 1964 a v rozporu se zjištěními obecných soudů tvrdí, že manželé K. byli protiprávně zvýhodněni z důvodu jejich vysoké politické angažovanosti. To je však v rozporu se skutečností a s tím, co bylo obecnými soudy v jejich předchozím řízení zjištěno, a z čeho tyto soudy vycházely při svém rozhodování. Všechny soudy hodnotily bytové potřeby manželů K. jako naléhavé. Je-li ve stížnosti argumentováno dnes již zrušenými či časem překonanými rozsudky či nálezy, je třeba zdůraznit, že poslední fáze řízení předcházející ústavní stížnosti vycházela z odlišného skutkového základu, který umožnil obecným soudům pojmout problematiku předmětného sporu objektivně a vyčerpávajícím způsobem. Je třeba zdůraznit, že vedlejší účastníci uspěli mezi ostatními zájemci nejen proto, že byli

schopni cenu nemovitosti uhradit, ale i proto, že se zavázali na sebe převzít závazek obstarání bydlení osobám v nemovitosti bydlících a tomuto závazku dostáli. Stěžovatelka akcentuje ve stížnosti jen jednu skutečnost, a to že vedlejší účastníci (resp. jejich právní předchůdci) byli členové KSČ, což samo o sobě k naplnění restitučních předpisů nestačí. Pokud tedy stěžovatelka odkazuje na některé pasáže historických rozhodnutí v této kauze dovozující zvýhodnění vedlejších účastníků (resp. jejich předchůdců) jen z důvodu jejich členství v KSČ, dlužno podotknout, že takové případné pasáže byly překonány následným dokazováním a zjištěním skutečného stavu věci.

Ústavní soud zaslal výše uvedené vyjádření stěžovatelce, aby se k němu mohla vyjádřit, ta však této možnosti nevyužila.

IV.

Během řízení před Ústavním soudem původní vedlejší účastník JUDr. Z. K. dne 2. 7. 2012 zemřel. K výzvě Ústavního soudu předložila vedlejší účastnice usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 11. 2012, č. j. 32 D 996/2012-49, kterým byla schválena dohoda o vypořádání dědictví po zemřelém JUDr. Z. K. Usnesením ze dne 14. 11. 2013, sp. zn. j. I. ÚS 1108/2011 Ústavní soud rozhodl, že v řízení bude po zemřelém Z. K. nadále pokračováno s jeho zákonnými dědici Mgr. J. K., a Mgr. Z. K., kteří jsou tedy spolu s vedlejší účastnicí vedlejšími účastníky v nyní projednávané věci.

V.

Z obsahu spisu Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 5 C 493/2008, který si Ústavní soud vyžádal, vyplývají následující skutečnosti.

Manžel stěžovatelky se žalobou u Okresního soudu pro Prahu 5 domáhal, aby byl nahrazen projev vůle vedlejší účastnice a jejího manžela k uzavření dohody o vydání domu č. p. 149 na pozemku p. č. 215 v k. ú. Motol, obec hlavní město Praha, zapsaného na LV č. 184 u Katastrálního úřadu Praha-město, a garáže na pozemku p.č. 216 v k.ú. Motol, obec hlavní město Praha, zapsané na LV č. 184 u Katastrálního úřadu Praha-město. Svůj návrh odůvodnil tak, že předmětné nemovitosti on a stěžovatelka nabyli do vlastnictví na základě kupní smlouvy ze dne 9. 11. 1967. Poté, kdy oba zůstali v roce 1974 bez povolení v zahraničí, byli usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13. 5. 1975, sp. zn. 2 T 108/75, odsouzeni pro trestný čin opuštění republiky k propadnutí majetku. Předmětné nemovitosti tak přešly na stát a následně, na základě kupní smlouvy ze dne 17. 9. 1979, registrované Státním notářstvím pro Prahu 5 dne 26. 10. 1979 pod sp. zn. 5 R 374/79, byly prodány manželů K., tedy vedlejší účastníci a jejímu manželovi. Stěžovatel i jeho manželka byli rehabilitováni usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30. 10. 1990, sp. zn. Rt 684/90, podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci.

Manžel stěžovatelky, coby oprávněná osoba podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“), vyzval vedlejší účastníky, respektive jejich právní předchůdce (dále jen „vedlejší účastníci“) k vydání předmětných nemovitostí. Vzhledem ke skutečnosti, že jeho žádost byla odmítnuta, domáhal se žalobou ze dne 14. 2. 1995 nahrazení projevu vůle právních předchůdců vedlejších účastníků v dohodě o vydání věci. Soud prvního stupně se k jeho žalobě zabýval především otázkou, zda jsou vedlejší účastníci ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích osobami povinnými k vydání předmětných nemovitostí, konkrétně, zda byli při koupi

předmětných nemovitostí státem protiprávně zvýhodnění tím, že výběr z uchazečů o koupi nebyl proveden v souladu se směrnicí Ministerstva financí ČSSR ze dne 2. 4. 1964, čj. 314/17.756/64, publikovanou ve Věstníku Ministerstva financí č. 5/1964 (dále jen "směrnice Ministerstva financí z roku 1964"). Soud prvního stupně dospěl po provedeném dokazování k závěru, že vedlejší účastníci při koupi nemovitostí nebyli zvýhodnění protiprávně. Proto žalobu na nahrazení jejich projevu vůle v dohodě o vydání předmětných nemovitostí rozsudkem ze dne 29. 6. 2000, čj. 5 C 69/95-71, zamítl. K odvolání manžela stěžovatelky Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 5. 2001, čj. 64 Co 47/2001-93, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2002, č. j. 28 Cdo 1858/2001-190, bylo dovolání odmítnuto jako nepřipustné.

Nálezem ze dne 16. 12. 2003 sp. zn. II. ÚS 583/2001 (dostupným na <http://nalus.usoud.cz>) Ústavní soud zrušil rozsudky soudů prvního a druhého stupně s odůvodněním, že pokud obecné soudy demokratického státu nepovažovaly aplikaci směrnice Ministerstva financí z roku 1964 v daném případě za „protiprávně zvýhodňující“, zasáhly do ústavně chráněného práva stěžovatele na spravedlivý proces.

Obvodní soud pro Prahu 5 ve věci rozhodl opětovně rozsudkem ze dne 7. 2. 2005, č. j. 5 C 2/2004-214, kterým žalobě vyhověl. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 3. 10. 2005, č. j. 25 Co 283/2005-244 byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že se žaloba zamítá. Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, č. j. 28 Cdo 1459/2006- 267 byly rozsudky soudů obou stupňů zrušeny a věc byla vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 2. 2009, č. j. 5 C 493/2008-304, byla žaloba zamítnuta. Rozsudek soudu prvního stupně byl potvrzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010, č. j. 25 Co 406/2009-385. Dovolání stěžovatelky, s níž bylo v řízení pokračováno na straně žalobce z důvodu úmrtí jejího manžela dnem 10. 10. 2009 (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2010, č. j. 25 Co 406/2009-381), Nejvyšší soud usnesením ze dne 5. 1. 2011, č. j. 4413/2010-425, odmítnul.

VI.

Ústavní soud ve své činnosti vychází z principu, že státní moc může být uplatňována jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Ústavní soud, s ohledem na ústavní vymezení svých pravomocí (čl. 87 Ústavy České republiky), zejména respektuje skutečnost – což vyslovil v řadě svých rozhodnutí – že není součástí soustavy obecných soudů, a že mu proto zpravidla ani nepřisluší přehodnocovat „hodnocení“ dokazování před nimi prováděné a také mu nepřisluší právo přezkumného dohledu nad činností soudů. Na straně druhé však Ústavnímu soudu náleží posoudit, zda v řízení před obecnými soudy nebyla porušena základní práva nebo svobody stěžovatele, zakotvená v ústavních zákonech nebo v mezinárodních smlouvách podle čl. 10 Ústavy České republiky a v rámci toho uvážit, zda řízení před nimi bylo jako celek spravedlivé.

Podle ustanovení § 44 zákona o Ústavním soudu nebyl-li návrh mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením odmítnut, nařídí Ústavní soud ústní

jednání, lze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Za splnění podmínek daných tímto zákonným ustanovením rozhodl o věci Ústavní soud s upuštěním od ústního jednání.

Po přezkoumání skutkového stavu, vyžádaného soudního spisu, předložených listinných důkazů a posouzení právního stavu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť níže popsáním postupem obecných soudů došlo k porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces, a v důsledku toho došlo i k zásahu do jejího vlastnického práva.

Jak bylo shora uvedeno, ve věci již Ústavní soud jednou rozhodoval, a to nálezem ze dne 16. 12. 2003 sp. zn. II. ÚS 583/2001, ve kterém uvedl, že obecné soudy *interpretovaly citovanou směrnici Ministerstva financí z r. 1964 tak, že nebrání tomu, aby byl kupec nemovitosti zvýhodněn z důvodu tehdejší politické angažovanosti. Tato směrnice však byla součástí celého systému tehdy platného práva, na jehož vrcholu stála Ústava ČSSR z r. 1960 (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.). V ustanovení čl. 20 odst. 1 Ústavy z r. 1960 se stanoví, že všichni občané mají rovná práva a rovné povinnosti. Směrnici Ministerstva financí z r. 1964 je nutno interpretovat ve světle citované ústavně garantované rovnosti mezi občany. Státní organizace spravující rodinný domek (čl. 2 odst. 1 směrnice Ministerstva financí z roku 1964) interpretovaly citovanou směrnici ovšem zjevně s přihlédnutím k článku 4 Ústavy z r. 1960, podle něhož Komunistická strana Československa byla prohlášena za vedoucí sílu ve společnosti i ve státě. Obecné soudy svou interpretací a následnou aplikací Směrnice uznaly tento postup konkludentně jako postup, který není "protiprávní".*

Ústavní soud je nucen konstatovat, že se obecné soudy v ústavní stížnosti napadených rozhodnutích jeho výše uvedenými právními závěry neřídily.

Předmětem řízení před obecnými soudy byla otázka, zda vedlejší účastníci splňují podmínky § 4 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích, tedy zda jako fyzické osoby nabyly předmět sporu od státu buď v rozporu s tehdy platnými předpisy, nebo na základě protiprávního zvýhodnění. Obvodní soud pro Prahu 5 vyšel z toho, že Ústavní soud ve svém shora citovaném nálezu nevyslovil závazný právní názor, že by v souzeném případě došlo u vedlejších účastníků jednoznačně k protiprávnímu zvýhodnění. Z odůvodnění nálezu však dle obvodního soudu nepřímě vyplývá, že řízení je třeba skutkově doplnit zejména v tom smyslu, aby byly porovnány bytové potřeby všech uchazečů, zejména J. a K., kteří stáli jako zájemci na stejné úrovni, t. j. nesvědčilo jim užívací právo k nemovitosti, sami pak nebyli uživateli žádného bytu. Takové porovnání soud provedl s výsledkem, že vedlejší účastníci měli bytovou potřebu největší. Na základě tohoto zjištění Obvodní soud pro Prahu 5 dovodil, že k porušení směrnice Ministerstva financí z roku 1964 pro prodej rodinných domů z národního majetku občanů nedošlo, vedlejší účastníci tudíž nenabyli nemovitost ani v rozporu s tehdy platnými předpisy, ani nebyli při koupi nemovitosti protiprávně zvýhodněni.

Takový postup soudu prvního stupně aprobovaný rozhodnutími soudů dalších stupňů svědčí o nepochopení a nerespektování právních závěrů vyslovených Ústavním soudem v nálezem ze dne 16. 12. 2003 sp. zn. II. ÚS 583/2001, ve kterém Ústavní soud v souvislosti s bytovými potřebami tehdejších uchazečů o koupi domu výslovně uvedl, že „*Pokud tedy Ústava z r. 1960 stanovila rovná práva všech občanů, zaváděl postup státní organizace spravující rodinný domek (čl. 2 odst. 1 směrnice Ministerstva financí z roku 1964) při výběru jeho kupce v posuzovaném případě mezi uchazeči nerovnost,*

kteřou považuje Ústavní soud za diskriminační, a tudíž protiústavní. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani fakt, že aplikace směrnice Ministerstva financí nebyla obecnými soudy shledána závadnou s poukazem na naléhavé bytové potřeby vedlejších účastníků“. Pokud Ústavní soud v této souvislosti konstatoval, že se soudy nezabývaly otázkou, zda byla míra naléhavosti bytové potřeby vedlejších účastníků a ostatních uchazečů vzájemně porovnávána a vyhodnocena, neměl tím jistě na mysli, že by nyní téměř po čtyřiceti letech mělo být vyhodnocování tehdejších bytových potřeb uchazečů prováděno, a že by výsledky takového dokazování snad mohly mít vliv na již dříve soudy vyslovenou skutečnost, že vedlejší účastníci byli při koupi předmětné nemovitosti upřednostněni z důvodu svého postavení v zaměstnání a politické angažovanosti. Jinými slovy, Ústavní soud se neztotožnil s obecnými soudy v tom, že vedlejší účastníci nenabývali nemovitost v rozporu s tehdy platnými předpisy, ani nebyli při koupi nemovitosti protiprávně zvýhodněni, neboť, byť byli upřednostněni z důvodu své politické angažovanosti, jejich bytové potřeby byly ze všech v úvahu připadajících žadatelů „objektivně nejvýraznější“, navíc byla uspokojena nejen bytová potřeba vedlejších účastníků.

Jakkoli byla v té době bytová situace rodiny vedlejších účastníků (stejně tak jako tisíců dalších československých občanů) jistě složitá, bylo za tehdejší politické situace obvyklé, že kromě bytových potřeb bylo přihlíženo ke stranické příslušnosti žadatelů a jejich společenské angažovanosti. Ústavní soud konstatoval a konstatuje, že takovému odlišnému přístupu k občanům při požívání jejich práv, který dovedl i v dané věci, nemůže poskytnout ochranu, neboť angažovanost ve prospěch totalitní komunistické strany nesměřovala a nesměřuje k prosazování demokratických hodnot (srovnej náleží Ústavního soudu ze dne 21. 12. 1993 sp. zn. Pl. 19/1993). Ústavní soud se neztotožňuje se závěrem obecných soudů vyjádřeným v jejich napadených rozhodnutích, že při rozhodování příslušných orgánů byly posuzovány bytové potřeby vedlejších účastníků jako zásadní, a že i z objektivního hlediska a tehdejšího i současného pohledu to byli vedlejší účastníci, kdo měli ze žadatelů nejnaléhavější bytové potřeby, a nebyli tedy „nemístně preferováni“. Ústavní soud má po prostudování vyžádaného spisu za to, že tyto závěry neodpovídají skutkovým zjištěním ani listinným důkazům ve spise založeným. Ze spisu OPBH Praha 5 Ústavní soud zjistil, že do věci zasahoval zaměstnavatel manžela vedlejší účastnice, který dopisem ze dne 5. 6. 1979 žádal, aby byly při rozhodování o tom, komu bude nemovitost prodána, vzaty v úvahu bytová situace pana K. (čtyři řádky), načež na dalších třinácti řádcích jsou vyjmenovány pracovní a politické funkce vedlejší účastnice a jejího manžela, není ani opomenuto, že se „oba doma připravují jak pro plnění svých náročných pracovních činností, tak i pro plnění politických funkcí“. Závěrem je doporučováno kladné vyřízení jejich žádosti, neboť „definitivní vyřešení jejich bytové otázky prohloubí podmínky pro jejich další aktivní pracovní, politickou i veřejnou činnost“. Celá řada důkazů tedy nasvědčuje tomu, že při odprodeji nemovitosti hrála naopak zásadní roli politická angažovanost vedlejších účastníků. Také k této skutečnosti se vyjádřil Ústavní soud ve svém shora citovaném nálezu v tom smyslu, že „je tato skutečnost zřejmá zejména ze spisu *Bytového podniku v Praze 5, s.p. v likvidaci. Konkrétně v materiálu ze dne 21. 8. 1979, zn. BH 38-148/79-D/Mt, nazvaném "Návrh na odprodej rodinného domku čp. 148 v Praze 5-Motole, Na Homolce č. 23 do osobního vlastnictví Z. K.", který zaslal vedoucí Obvodního národního výboru v Praze 5, odbor bytového hospodářství, na adresu Národního výboru hlavního města Prahy, odboru bytového hospodářství, je JUDr. Z. K. v očíslovaném neabecedním seznamu čtyř uchazečů o koupi domu uveden na prvním místě. Návrh je odůvodněn výlučně jeho pracovní pozicí ředitele Oblastního závodu České státní pojišťovny pro hlavní město Prahu, členstvím v KSČ, zařazením do*

nomenklatury Městského výboru KSČ, členstvím v ROH, SČSP, dále se zmiňuje politická angažovanost jeho manželky R. K., která údajně zastávala funkci místopředsedkyně závodní organizace KSČ a byla členkou finanční komise při Obvodním národním výboru Praha-západ (tyto údaje uvedl JUDr. Z. K. rovněž ve své žádosti o odprodej předmětného rodinného domku ze dne 5. 6. 1979). Naléhavost bytové potřeby není v návrhu specifikována a dokonce ani zmíněna.“

Ústavní soud v témže nálezu následně dovodil, že „*Obecné soudy nepovažovaly ovšem jimi samými konstatované zvýhodnění vedlejších účastníků pro politickou angažovanost zjevně za "protiprávní" zvýhodnění ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích s odůvodněním, že vedlejší účastníci vykazovali současně i naléhavou bytovou potřebu a litera citované směrnice Ministerstva financí z roku 1964 tak byla naplněna. Ústavní soud dospěl ale k závěru, že právě toto právní posouzení případu provedené obecnými soudy je v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními.*“ Ústavní soud na tomto svém závěru setrvává, když je přesvědčen, že ani doplnění dokazování provedené soudem prvního stupně na výše uvedeném ničeho nezměnilo, a nelze tedy považovat za ústavně souladný závěr obecných soudů prvního a druhého stupně, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno ohledně svého tvrzení, že vedlejší účastníci byli při výběru zájemců o koupi domu protiprávně zvýhodnění ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Ústavní soud taktéž nemůže přisvědčit tvrzení vedlejších účastníků, že poslední fáze řízení předcházející ústavní stížnosti vycházela z odlišného skutkového základu, který umožnil obecným soudům pojmout problematiku předmětného sporu objektivně a vyčerpávajícím způsobem. Ústavní soud má naopak za to, že se obecné soudy ve svých napadených rozhodnutích úzce soustředily na otázku bytové potřeby žadatelů, tuto shledaly u vedlejších účastníků nejnaléhavější, a odtud dovodily, že vedlejší účastníci nenabýlí nemovitost v rozporu s tehdy platnými předpisy, ani nebyli při koupi nemovitosti protiprávně zvýhodnění. Obecné soudy tak neinterpretovaly citovanou směrnici Ministerstva financí z roku 1964 způsobem, k jakému je zavázal svým nálezem ze dne 16. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 583/01 Ústavní soud a tím porušily čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud v této souvislosti připomíná nález ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/1993, ve kterém posuzoval ústavnost zákona o protiprávnosti komunistického režimu a dospěl mimo jiné k závěru, že kontinuita se starým právem po roce 1989 představuje vždy hodnotovou diskontinuitu se starým režimem. Stejně tak na danou věc dopadá nález ze dne 15. 11. 2010 sp. zn. I. ÚS 517/2010, týkající se otázky, zda je informace o členství soudců v Komunistické straně Československa do roku 1989/1990 veřejně přístupným údajem ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pro projednávání případ lze z těchto dvou nálezů dovodit, že nerespektováním kasačního nálezu, kterým Ústavní soud obecné soudy zavázal k určité interpretaci, se obecné soudy dopustily, a to opakovaně, porušení článku 89 odst. 2 Ústavy, podle kterého jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby. Takový postup obecných soudů ve svém důsledku taktéž zakládá úvahu o vzniku nemajetkové újmy ve smyslu ustanovení § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), způsobenou nesprávným úředním postupem ve smyslu ustanovení § 13 téhož zákona, spočívajícího v porušení povinnosti vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Řízení, které se po kasačním nálezu vrací na I. stupeň, trvalo doposud téměř 20 let.

Na základě shora uvedeného Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. 25 Co 406/2009, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 2. 2009, č. j. 5 C 493/2008-304 (ve znění opravného usnesení z 9. 6. 2009, č. j. 5 C 493/2008-346) zrušil podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu. V usnesení ze dne ze dne 5. 1. 2011, č. j. 28 Cdo 4413/2010-425 se Nejvyšší soud nyní projednávanou věcí meritorně nezabýval z důvodu nepřipustnosti dovolání ze zákonného důvodu, právo stěžovatelky na spravedlivý proces proto nemohl porušit. Ústavní soud však přesto citované usnesení zrušil, protože jeho existence by při zrušení jemu předcházejících rozhodnutí - na která přitom procesně navazovalo - postrádala rozumný smysl.

Poučení: Proti nálezů Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 27. května 2014

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu